

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE RESPINGERE

a sesizării nr. 35a /2013

pentru controlul constituționalității unor acte referitoare
la Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României
privind cooperarea în domeniul militar

CHIȘINĂU
7 noiembrie 2013

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judecători*,

cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 7 august 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 noiembrie 2013 în ședință închisă,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La 7 august 2013, deputații în Parlament Artur Reșetnicov și Igor Vreamea au adresat Curții Constituționale sesizarea pentru controlul constituționalității Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea Legii nr. 159 din 28 iunie 2013, precum și a prevederilor Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar din 20 aprilie 2012.

A. Motivele sesizării

2. Motivele sesizării, astfel cum au fost expuse de autorii sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

3. Prin Legea nr. 159 din 28 iunie 2013 a fost ratificat Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, iar prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 legea a fost promulgată.

4. Scopul acestui Acord este de a stabili cadrul legal necesar cooperării între Republica Moldova și România în domeniul militar.

5. De menționat că Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, pe lângă faptul că stabilește cadrul legal necesar cooperării în domeniul militar, cuprinde de asemenea prevederi referitoare la domeniile și formele de cooperare,

instituirea Comisiei militare mixte, organizarea și desfășurarea exercițiilor și antrenamentelor comune, protecția informațiilor, aspecte financiare și statutul juridic al personalului.

6. La fel, Acordul privind cooperarea în domeniul militar între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României prevede consultări, vizite și întâlniri cu caracter științific și schimb de ofițeri și este încheiat pe o perioadă de timp nedeterminată.

7. Autorii sesizării invocă neconstituționalitatea actelor contestate sub două aspecte: încălcarea procedurii de adoptare și votare a Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 privind ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar (lipsa cvorumului necesar adoptării proiectelor de legi organice; includerea pe ordinea de zi în mod unilateral de către Președintele Parlamentului a chestiunii privind adoptarea în a doua lectură a proiectului de lege nr. 1824; neacordarea termenului de până la 10 zile pentru prezentarea amendamentelor) și încălcarea prin prevederile Acordului a art. 11 al Constituției, care se referă la statutul de neutralitate al Republicii Moldova, și a cutumelor și normelor internaționale în domeniul neutralității statelor.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(2) Forma de guvernământ a statului este republica.

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.”

Articolul 3 Teritoriul

„(1) Teritoriul Republicii Moldova este inalienabil.

(2) Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, respectându-se principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.”

Articolul 7 Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 8 Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.”

Articolul 11 Republica Moldova, stat neutru

„(1) Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă.

(2) Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său.”

Articolul 60 Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

[...].”

Articolul 64 Organizarea internă

„(1) Structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament.

[...].”

Articolul 66 Atribuțiile de bază

„Parlamentul are următoarele atribuții de bază: adoptă legi, hotărâri și moțiuni;

[...]

d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;

[...]

g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;

[...]”.

Articolul 74 Adoptarea legilor și a hotărârilor

„(1) Legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși, după cel puțin două lecturi.

(2) Legile ordinare și hotărârile se adoptă cu votul majorității deputaților prezenți.

(3) Proiectele de lege prezentate de Guvern, precum și propunerile legislative ale deputaților acceptate de acesta sunt examinate de Parlament în modul și după prioritățile stabilite de Guvern, inclusiv în procedură de urgență. Alte propuneri legislative se examinează în modul stabilit.

(4) Legile se trimit spre promulgare Președintelui Republicii Moldova.”

Articolul 108 Forțele armate

„(1) Forțele armate sunt subordonate exclusiv voinței poporului pentru garantarea suveranității, a independenței și a unității, a integrității teritoriale a țării și a democrației constituționale.

(2) Structura sistemului național de apărare se stabilește prin lege organică.”

Articolul 135 Atribuțiile

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]”.

9. Prevederile relevante ale Legii nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova (M. O., 2000, nr. 24-26, art. 137) sunt următoarele:

Articolul 1

Domeniul de aplicare

„(1) Prezenta lege se aplică tratatelor internaționale ale Republicii Moldova și determină modul de inițiere, negociere, semnare, intrare în vigoare, aplicare, suspendare, denunțare sau stingere a acestora.

(2) Inițierea, negocierea, semnarea, intrarea în vigoare, aplicarea, suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatelor internaționale ale Republicii Moldova se exercită în conformitate cu principiile și normele dreptului internațional, cu Convenția cu privire la dreptul tratatelor (Viena, 1969), Constituția Republicii Moldova, prezenta lege, precum și în conformitate cu prevederile tratatelor.”

Articolul 4

Exprimarea consimțământului Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional

„(1) Consimțământul Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional se exprimă prin semnare, schimbul instrumentelor care constituie un tratat, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta ori prin oricare alt mijloc convenit de confirmare formală a consimțământului.

(2) Actul cu privire la consimțământul Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional se adoptă de către autoritățile abilitate ale Republicii Moldova în conformitate cu atribuțiile acestora, stabilite prin Constituția Republicii Moldova și prin prezenta lege.”

Articolul 11

Tratatele internaționale prezentate Parlamentului spre examinare

„(1) Parlamentul Republicii Moldova decide asupra ratificării, acceptării, aprobării sau aderării Republicii Moldova la:

- a) tratatele internaționale încheiate în numele Republicii Moldova;
- b) tratatele internaționale care sunt semnate la nivel de guvern și se încadrează în una din următoarele categorii:
 - tratate de pace;
 - tratate politice sau care implică un angajament politic;
 - tratate cu caracter militar, care vizează capacitatea de apărare a Republicii Moldova, problemele dezarmării sau ale controlului internațional asupra armamentului, asigurarea păcii și securității;
 - tratate cu privire la teritoriu;
 - tratate care fac necesară adoptarea unor legi noi sau revizuirea legilor în vigoare;
 - tratate care vizează participarea Republicii Moldova în organizațiile internaționale;
 - tratate care implică un angajament financiar;
 - tratate care vizează statutul persoanelor, drepturile și libertățile fundamentale ale omului;
 - orice tratate a căror ratificare este specificată în dispozițiile acestora.

(2) Dacă tratatul internațional prezentat Parlamentului Republicii Moldova spre examinare implică adoptarea unor legi noi sau modificarea legilor în vigoare, proiectul legii privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la tratatul internațional și proiectele legilor privind modificările în legislație se prezintă concomitent.

(3) Nu se admite ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la un tratat internațional care limitează caracterul suveran, independent sau unitar al statului, precum și la cele care afectează neutralitatea permanentă a statului, exprimate, în particular, prin cedare sau schimb de teritoriu, transfer al competenței naționale în favoarea unei structuri supranaționale sau aderare la organizațiile de securitate colectivă, decât după examinarea problemei în cadrul unui referendum republican.”

Articolul 18

Intrarea în vigoare a tratatelor internaționale

„(1) Tratatul internațional intră în vigoare, pentru Republica Moldova, în conformitate cu modul și termenul stabilite de tratat sau cu acordul comun al părților.

(2) Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova notifică celelalte părți contractante sau depozitarul tratatului internațional îndeplinirea condițiilor necesare intrării în vigoare a tratatului, efectuează schimbul de documente corespunzătoare sau le transmite depozitarului.”

Articolul 19

Respectarea tratatelor internaționale

„Tratatul internațional se execută cu bună-credință, în conformitate cu principiul pacta sunt servanda. Republica Moldova nu poate invoca prevederile legislației sale interne ca justificare a neexecutării unui tratat la care este parte.”

Articolul 22

Examinarea compatibilității prevederilor tratatelor internaționale cu Constituția Republicii Moldova

„(1) Curtea Constituțională, sesizată în conformitate cu legislația, exercită controlul constituționalității prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sau al unor dispoziții ale acestora.

(2) Tratatul internațional la care Republica Moldova este parte, recunoscute de Curtea Constituțională ca incompatibile cu Constituția Republicii Moldova, nu sunt puse în vigoare și nu sunt aplicate.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 797-XIV din 2 aprilie 1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului (M. O., 1996, nr. 81-82, art. 765) sunt următoarele:

Articolul 38

Ședințele Parlamentului

„(1) Parlamentul își desfășoară activitatea sub formă de ședințe în plen și de ședințe ale comisiilor permanente.

(2) Ședințele Parlamentului sunt deliberative cu participarea majorității deputaților aleși.”

Articolul 87

Procedura de vot pe categorii de acte legislative

„(1) Legile, hotărârile și alte acte se adoptă de către Parlament cu votul majorității după cum urmează:

[...]

b) legile organice – cu votul majorității deputaților aleși, ce constituie votul a cel puțin 51 de deputați;

[...].”

11. Prevederile relevante ale Convenției cu privire la dreptul tratatelor, încheiată la Viena la 23 mai 1969 (Hotărâre despre aderarea Republicii Moldova la convențiile internaționale nr. 1135–XII din 4 august 1992), sunt următoarele:

Articolul 11

Moduri de exprimare a consimțământului de a fi legat de tratat

„Consimțământul unui stat de a fi legat printr-un tratat poate fi exprimat prin semnătură, prin schimbul instrumentelor care constituie un tratat, prin ratificare, acceptare, aprobare sau aderare, ori prin oricare alt mijloc convenit.”

Articolul 24

Intrarea în vigoare

„1. Un tratat intră în vigoare la data și după modalitățile ce s-au fixat prin dispozițiile sale sau prin acord între statele care au participat la negociere.

2. În lipsa unor atari dispoziții sau a unui asemenea acord, un tratat intră în vigoare de îndată ce consimțământul de a fi legat prin tratat a fost stabilit pentru toate statele care au participat la negociere.

3. Când consimțământul unui stat de a fi legat printr-un tratat este stabilit la o dată ulterioară intrării în vigoare a zisului tratat, acesta, dacă nu dispune altfel, intră în vigoare față de acest stat la acea dată.

4. Dispozițiile unui tratat, care reglementează autentificarea textelor, stabilirea consimțământului statelor de a fi legate prin tratat, modalitățile sau data intrării în vigoare, rezervele, funcțiunile depozitarului precum și alte chestiuni care se pun în mod necesar înainte de intrarea în vigoare a tratatului, sunt aplicabile de îndată ce textul a fost adoptat”.

Articolul 26

Pacta sunt servanda

„Orice tratat în vigoare leagă părțile și trebuie să fie executat de ele cu bună credință.”

Articolul 27

Dreptul intern și respectarea tratatelor

„O parte nu poate invoca dispozițiile dreptului său intern pentru a justifica neexecutarea unui tratat. Această regulă este fără prejudiciu în ce privește aplicarea articolului 46.”

A. Argumentele autorilor sesizării

12. Autorii sesizării invocă faptul că la adoptarea Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar au fost comise încălcări ce țin de procedura de adoptare și votare a legii menționate: lipsa cvorumului necesar pentru adoptarea proiectului de lege în prima lectură, în sală fiind prezenți doar 50 de deputați; includerea pe ordinea de zi în mod unilateral de către Președintele Parlamentului a chestiunii privind adoptarea în a doua lectură a proiectului de lege; neacordarea termenului de până la 10 zile, prevăzut pentru prezentarea amendamentelor, precum și faptul că, prin natura și conținutul său, Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar contravine art. 11 din Constituție.

13. Autorii sunt de părerea că asumarea și respectarea cu strictețe a obligațiilor ce decurg din statutul de neutralitate presupune dreptul Republicii Moldova de a pretinde recunoașterea de către restul statelor a statutului său de neutralitate, inclusiv acordarea de garanții de către comunitatea internațională a respectării acestui statut.

14. În sesizare se menționează că ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, care conține prevederi incompatibile cu statutul de neutralitate al Republicii Moldova, consfințit în alin. (1) al art. 11 din Constituție, intră în contradicție directă și cu alin. (2) al aceluiași articol, care interzice imperativ dislocarea trupelor armate ale altor state pe teritoriul țării.

15. Astfel, în viziunea autorilor sesizării, potrivit prevederilor Acordului, angajamentul asumat de a disloca pe teritoriul său forțe militare străine ale unui stat care este membru al blocului militaro-politic NATO va tensiona și va împiedica soluționarea diferendului transnistrean și, drept consecință, va submina integritatea teritorială a statului.

16. Cu referire la un șir de prevederi ale Acordului, precum și la activitățile care urmează să rezulte din colaborarea militară, în viziunea autorilor, acestea nu se înscriu în șirul obligațiilor pe care Republica Moldova și le-a asumat și are datoria de a le respecta, potrivit statutului de neutralitate și pentru a da dovadă de bună credință în fața comunității mondiale.

B. Aprecierea Curții

17. Curtea Constituțională exercită justiția constituțională la sesizarea subiecților specificați în articolul 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolul 38 din Codul jurisdicției constituționale. Potrivit prevederilor legale, deputații în Parlament sunt subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale.

18. Curtea reține că sesizarea vizează controlul constituționalității Legii nr.159 din 28 iunie 2013, prin care a fost ratificat Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, a Acordului propriu-zis, precum și a Decretului nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea legii menționate.

19. În context, Curtea relevă că prerogativa care i-a fost acordată prin articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție presupune stabilirea corelației dintre normele contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

20. În lumina prevederilor articolului 31 alin. (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (3) din Codul jurisdicției constituționale, legislatorul a stabilit expres că Curtea Constituțională examinează în exclusivitate probleme de drept.

21. Curtea menționează că pentru a elucida aspectele de admisibilitate a actelor contestate va opera inclusiv cu raționamentele expuse în jurisprudența sa anterioară.

22. Astfel, supunând examinării preliminare datele referitoare la sesizare, Curtea reține că domeniul vizat de obiectul sesizării în special ține de regimul juridic al tratatelor internaționale încheiate de către Republica Moldova.

23. Acest regim se reglementează prin Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova.

24. Potrivit art. 1 al Legii nr. 595-XIV, inițierea, negocierea, semnarea, intrarea în vigoare, aplicarea, suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatelor internaționale ale Republicii Moldova se exercită în conformitate cu principiile și normele dreptului internațional, cu Convenția cu privire la dreptul tratatelor (Viena, 1969), Constituția Republicii Moldova, prezenta lege, precum și în conformitate cu prevederile tratatelor.

25. Tratatelor interguvernamentale, potrivit art. 3 lit. b) din Legea nr. 595-XIV, se încheie în numele Guvernului Republicii Moldova, iar conform art. 11 alin. (1) lit. b) și art. 12 alin. (1) din aceeași lege, Parlamentul decide asupra tratatelor cu caracter militar și le ratifică prin adoptarea unei legi organice.

26. Astfel, Curtea constată că Acordul încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar are ca suport juridic un șir de acte normative.

27. Prin prevederile art. 8 din Constituție, Republica Moldova și-a asumat obligația să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele

la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

28. Potrivit art. 26 al Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, orice tratat în vigoare leagă părțile și trebuie să fie executat de ele cu bună credință, iar potrivit art. 27 al Convenției, o parte nu poate invoca dispozițiile dreptului său intern pentru a justifica neexecutarea unui tratat.

29. Astfel, la încheierea și executarea tratatelor internaționale, Republica Moldova urmează să se conformeze principiilor și normelor internaționale de drept, precum și dispozițiilor constituționale și legale naționale, care guvernează problemele tratatelor, și să le execute cu bună-credință.

30. Curtea Constituțională a abordat o problemă similară în Decizia nr. 5 din 24 septembrie 2002 privind sistarea procesului pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat, semnate la Kiev la 18 august 1999, precum și în Decizia nr. 1 din 15 martie 2010 asupra sesizării pentru controlul constituționalității Legii nr. 348-XV din 12 iulie 2001.

31. Astfel, prin Decizia nr. 5 din 24 septembrie 2002, Curtea Constituțională a sistat procesul pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat pentru motivul că, la momentul examinării sesizării, tratatul intrase deja în vigoare.

32. Invocând principiul dreptului internațional privind îndeplinirea de către stat a angajamentelor internaționale, Curtea a relevat în decizia sa că exercitarea controlului constituționalității acestui tratat ar contrazice principiul internațional privind executarea tratatelor cu bună-credință, ceea ce ar aduce prejudicii credibilității Republicii Moldova ca partener în raporturile instituite prin tratatele internaționale și ar întârzia sau chiar ar frâna dezvoltarea relațiilor interstatale și interguvernamentale ale țării. Curtea Constituțională a subliniat că, odată intrat în vigoare, tratatul cade sub incidența principiului de drept internațional „pacta sunt servanda”, devenind executoriu.

33. Bazându-se pe Decizia din 24 septembrie 2002, prin Decizia nr. 1 din 15 martie 2010, Curtea n-a acceptat spre examinare în fond sesizarea pentru controlul constituționalității Legii nr. 348-XV din 12 iulie 2001 pentru ratificarea Tratatului între Republica Moldova și Ucraina cu privire la frontiera de stat și a Protocolului adițional la Tratat.

34. De asemenea, în Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 Curtea s-a pronunțat asupra interdependenței dintre actele normative naționale și tratatele internaționale și a menționat că normele și principiile unanim recunoscute ale dreptului internațional sunt executorii pentru Republica Moldova în măsura în care ea și-a exprimat consimțământul de a fi legată prin actele internaționale respective. Prin urmare, executarea prevederilor tratatelor internaționale pe care Republica Moldova le-a ratificat este indiscutabilă.

35. În contextul obiectului sesizării, apare întrebarea la ce etapă urmează Curtea să-și exercite atribuția stipulată în art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

36. Prin Decizia din 24 septembrie 2002 Curtea a statuat că această problemă „urmează a fi examinată și prin prisma altor dispoziții constituționale și în coroborare cu normele naționale și internaționale în domeniu, dat fiind faptul că norma constituțională enunțată, având un caracter general, nu specifică la ce etapă tratatele sunt supuse controlului constituționalității, până sau după intrarea lor în vigoare”.

37. În Hotărârea nr. 55 din 14 octombrie 1999 privind interpretarea unor prevederi ale art. 4 din Constituție Curtea a menționat că prin sintagma „celelalte tratate la care Republica Moldova este parte”, cuprinsă în art. 4 alin. (1) din Constituție, se înțelege „tratatele internaționale ratificate de către Republica Moldova, inclusiv tratatele internaționale la care Republica Moldova a aderat, care sînt executorii pentru Republica Moldova”.

38. În dezvoltarea interpretării sintagmei „tratate la care Republica Moldova este parte”, Curtea consideră necesar a preciza când un tratat devine executoriu pentru Republica Moldova sau, altfel spus, când un tratat încheiat de Republica Moldova produce efecte juridice.

39. În acest context, Curtea relevă că prin încheierea tratatelor se înțelege succesiunea de etape care trebuie urmate, ansamblul de activități care trebuie desfășurate, precum și ansamblul de proceduri și reguli care trebuie respectate, astfel încât tratatul să producă efecte juridice.

40. Procesul de încheiere a unui tratat internațional cuprinde mai multe etape distincte: negocierea textului; autentificarea textului; exprimarea consimțământului părților de a încheia tratatul; intrarea în vigoare și înregistrarea tratatului.

41. Curtea reține că orice tratat presupune exprimarea voinței statelor respective de a fi legate prin prevederile tratatului pe plan internațional.

42. După cum rezultă din prevederile actelor internaționale și naționale (art. 11 al Convenției de la Viena, art. 4 alin.(1) din Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova), consimțământul statului de a fi legat printr-un tratat internațional se exprimă prin semnare, schimbul instrumentelor care constituie un tratat, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta ori prin oricare alt mijloc convenit de confirmare formală a consimțământului.

43. Doctrina și jurisprudența internațională prevăd că, după exprimarea consimțământului de a fi legat printr-un tratat, statul are obligația de a emite acte juridice, care să confere tratatului forță obligatorie în ordinea juridică internă.

44. Potrivit principiului „pacta sunt servanda”, jurisprudența a dedus obligația statului de a pune în armonie legislația sa cu tratatul pe care l-a încheiat; un stat care a contractat în mod valabil obligații internaționale este ținut să aducă legislației sale modificările necesare pentru a asigura

executarea angajamentelor luate (Decizia Curții Permanente de Justiție Internațională (în continuare C.P.J.I) din 1910 în cauza *Pecheries de l'Atlantic (pescăriile din Atlantic)*, Avizul C.P.J.I din 1923 în cauza *Acquisitions de la nationalite polonaise (dobândirea cetățeniei poloneze)*, Avizul C.P.I.J. din 1925 în cauza *L'échange des populations grecque et turque* (schimbul de populație între greci și turci).

45. În acest context, Curtea ține să sublinieze că un tratat poate să intre în vigoare la nivel internațional, în sensul că obligă statele părți, dar nu și la nivel intern, deoarece nu s-au efectuat încă procedurile interne aferente.

46. Referitor la intrarea în vigoare a tratatelor internaționale, prevederile actelor internaționale și naționale dispun că un tratat intră în vigoare la data și după modalitățile care au fost fixate prin dispozițiile sale sau prin acord între statele care au participat la negocieri (art. 24 al Convenției, art. 18 alin.(1) al Legii nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999).

47. În acest context, Curtea constată că, potrivit art. 17 alin.(1) al Acordului în cauză, acesta intră în vigoare la data ultimei notificări prin care părțile se înștiințează reciproc, prin canale diplomatice, despre îndeplinirea procedurilor legale interne.

48. În această ordine de idei, Curtea relevă că între exprimarea consimțământului statului de a fi legat printr-un tratat internațional și intrarea lui în vigoare în ordinea juridică internă există o perioadă de timp, în decursul căreia se îndeplinesc diferite proceduri, prevăzute de tratatele internaționale și de legislația internă.

49. În decizia din 24 septembrie 2002 Curtea a menționat că „[...] prin art. 8 alin. (1) din Constituție Republica Moldova se obligă să respecte tratatele la care este parte. Mai mult, alin.(2) din același articol statuează că intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia. În cazul în care o asemenea revizuire nu a avut loc, tratatul internațional intrat în vigoare devine executoriu”.

50. Astfel, în lumina celor expuse, Curtea relevă că, între momentul exprimării consimțământului Republicii Moldova de a fi legată prin tratat și momentul intrării în vigoare a tratatului, subiecții abilitați își pot exercita dreptul de a sesiza Curtea Constituțională în vederea controlului constituționalității tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, în corespundere cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție.

51. Anume în acest sens se dezvoltă și jurisprudența Curții Constituționale. Astfel, în Hotărârea nr. 22 din 2 octombrie 2007 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Statutul Curții Penale Internaționale Curtea a examinat sesizarea în fond și a recunoscut compatibile cu Constituția prevederile tratatului în cauză, semnat de Republica Moldova la 8 septembrie 2000, care nu intrase în vigoare pentru Republica Moldova, nefiind îndeplinite încă procedurile interne aferente.

52. Din analiza prevederilor constituționale și legale rezultă că exercitarea controlului constituționalității unui tratat internațional, în sensul

art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, poate interveni între momentul exprimării consimțământului de către Republica Moldova de a fi legată prin tratat pe plan internațional și momentul punerii în vigoare a tratatului prin îndeplinirea procedurilor cerute de lege.

53. În cazul în care Curtea Constituțională va declara neconstituțional un tratat internațional la care Republica Moldova a devenit parte, exprimându-și consimțământul de a fi legat prin acesta (de exemplu, prin semnare), autoritățile publice naționale nu vor îndeplini procedurile legale pentru punerea tratatului în vigoare, conducându-se de prevederile art. 22 alin. (2) din Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 „Privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova”, care stipulează că **tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, recunoscute de Curtea Constituțională ca incompatibile cu Constituția Republicii Moldova, nu sunt puse în vigoare** și nu sunt aplicate.

54. În contextul obiectului sesizării, Curtea menționează că Acordul încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, potrivit art. 17 din Acord, **a intrat în vigoare la data de 30 iulie 2013**, data primirii ultimei notificări, prin care părțile s-au înștiințat reciproc despre îndeplinirea procedurilor legale interne necesare intrării sale în vigoare.

55. Potrivit normelor dreptului internațional, odată ce a avut loc schimbul instrumentelor de ratificare, tratatul intră în vigoare și cade sub incidența principiului de drept internațional „pacta sunt servanda”, principiu statuat de art. 26 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor și de art. 19 din Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, care prevede respectarea tratatelor internaționale atâta timp cât acestea sunt în vigoare.

56. Potrivit secțiunii 3 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor și capitolul IV din Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, tratatele internaționale își încetează efectele prin suspendare, denunțare sau stingere.

57. Curtea ține să sublinieze că, potrivit art. 24 alin.(4) din Legea nr. 595-XIV din 24 septembrie 1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, deciziile cu privire la suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatului internațional se adoptă de către autoritatea care a luat decizia cu privire la consimțământul Republicii Moldova de a fi legată prin tratatul în cauză - Parlamentul sau Guvernul Republicii Moldova.

58. Mai mult, Curtea reține că, potrivit art. 24 alin.(2) din Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, propunerile cu privire la suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatelor internaționale sunt pregătite de către organul responsabil pentru încheierea tratatului, de comun acord cu ministerele și departamentele de atribuții ale cărora ține obiectul tratatului.

59. Astfel, Curtea Constituțională nu se regăsește printre autoritățile care sunt abilitate să inițieze procedura de suspendare, denunțare sau stingere a unui tratat internațional.

60. Din motivele expuse, Curtea se află în imposibilitatea de a exercita controlul constituționalității Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea Legii nr. 159 din 28 iunie 2013, precum și a prevederilor Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar din 20 aprilie 2012.

61. Referitor la argumentele autorilor sesizării privind încălcarea procedurii de adoptare și votare a legilor organice prin care se ratifică acordurile interguvernamentale (lipsa cvorumului necesar adoptării proiectelor de legi organice; includerea pe ordinea de zi în mod unilateral de către Președintele Parlamentului a chestiunii privind adoptarea proiectului de lege nr. 1824 în a doua lectură) Curtea reține următoarele.

62. Potrivit prevederilor art. 74 alin. (1) din Constituție și art. 87 alin.(1) lit. b) din Regulamentul Parlamentului, **legile organice se adoptă cu votul majorității deputaților aleși.**

63. În urma analizei conținutului stenogramelor dezbaterilor parlamentare la proiectul de lege nr. 1824 privind ratificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, Curtea observă că proiectul a fost adoptat cu 51 de voturi, număr necesar adoptării legilor organice.

64. În Hotărârea nr. 21 din 25 iulie 2013 pentru controlul constituționalității Hotărârii Parlamentului nr. 314 din 26 decembrie 2012 privind eliberarea din funcție a unui judecător al Curții Supreme de Justiție Curtea a reținut:

„109. [...] potrivit normelor regulamentare, **obligația de a verifica existența cvorumului necesar pentru ca ședința Parlamentului să fie deliberativă și respectarea condiției constituționale privind adoptarea unei hotărâri de Parlament cu votul majorității deputaților prezenți la ședință revine Președintelui ședinței Parlamentului.**

[...]

118. Curtea pornește de la prezumția că Președintele Parlamentului, anunțând adoptarea actului, a acționat cu un înalt grad de responsabilitate, caracteristic conducătorului organului reprezentativ suprem al poporului.”

65. La fel, Curtea nu poate reține spre examinare argumentele autorilor sesizării prin care se afirmă că a fost încălcată procedura privind includerea proiectului de lege nr. 1824 în ordinea de zi a ședinței Parlamentului.

66. Potrivit articolului 64 din Constituție, „*structura, organizarea și funcționarea Parlamentului se stabilesc prin regulament*”. Parlamentul dispune de deplină autonomie în ceea ce privește stabilirea normelor juridice ce îi guvernează organizarea și funcționarea, astfel încât nu este de

competența Curții să se pronunțe asupra procedurilor și condițiilor în care decurge procesul decizional în Parlament.

67. În acest context, Curtea reiterează și constatările din Decizia nr.5 din 28 septembrie 2000, potrivit căreia „[...] numai Parlamentul este în măsură să decidă asupra modalităților, procedurilor și condițiilor în care procedează la luarea unor măsuri, potrivit principiului autonomiei regulamentare, în virtutea căruia el își stabilește modul de organizare și desfășurare a propriilor activități, evident, în condițiile normelor constituționale. [...]”.

68. Având în vedere cele expuse, sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru exercitarea controlului constituționalității și, deci, nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

În conformitate cu prevederile articolelor 24 alin.(1), 26 alin.(1), 31 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 6 alin.(1) și alin.(2), 39 alin.(2), 40 alin.(3), 61 alin.(3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se respinge* sesizarea pentru controlul constituționalității Legii nr. 159 din 28 iunie 2013 pentru ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 709-VII din 12 iulie 2013 privind promulgarea Legii pentru ratificarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar, precum și a Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind cooperarea în domeniul militar din 20 aprilie 2012.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 7 noiembrie 2013,
DCC nr. 17
Dosarul nr. 35a/2013*